

KIÁLLÍTÁS AZ OPERÁBAN

AKIT A ZENE ÉLTETETT

100 ÉVE SZÜLETETT FRICSAY FERENC
1914 - 1963

FRICSAY FERENC ARCAI

YEHUDI MENUHIN FRICSAYRÓL

DR. PALLÓ IMRE FRICSAYRÓL

KODÁLY ZOLTÁN FRICSAYRÓL

FISCHER-DIESKAU FRICSAYRÓL

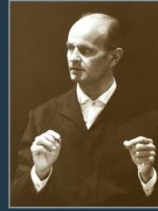
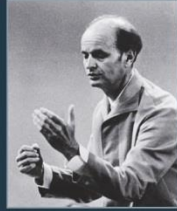
IFJÚKOR 1914 - 1933

SZEGEDI ÉVEK 1934 - 1944

AZ OPERAHÁZBAN 1945 - 1949

A VILÁGHÍR ÚTJÁN 1947 - 1963

FRICSAY FERENC 1914 - 1963

AKIT A ZENE ÉLTETETT

HA VAN MAGYAR KARMESTER, AKI MEGÉRDEMLI AZ ÚJRAFELFEDEZÉST, AKKOR AZ IDÉN 100 ÉVE SZÜLETETT FRICSAY FERENC (BUDAPEST, 1914. VIII. 9. – BASEL, 1963. II. 20.) MINDENKÉPPEN KÖZÉJÜK TARTOZIK. IGAZSÁGTALANUL KEVÉS IDŐ – MINDÖSSZE NEGYVENNYOLC ÉV – JUTOTT SZÁMÁRA, S EBBŐL CSAK NÉGYET, 1945 ÉS 1949 KÖZÖTT TÖLTÖTT A FŐVÁROSBAN, MINT AZ OPERAHÁZ ÉS A SZÉKESFŐVÁROSI ZENEKAR DIRIGENSE. FRICSAY FERENC PÁLYÁJÁT EGÉSZEN FIATALON, SZEGEDEN KEZDTE, MINT A HELYI KATONAZENEKAR ÉS A FILHARMONIKUSOK VEZETŐJE. A TÍZ ÉVES TAPASZTALATSZERZÉST KÖVETŐEN, A VILÁGHÁBORÚ UTÁN KERÜLT BUDAPESTRE, MAJD 1947-BEN A SALZBURGI ÜNNEPI JÁTEKOKON ROBBANT BE A NEMZETKÖZI ZENÉI ÉLETBE, GOTTFRIED VON EINEM DANTON HALÁLA CÍMŰ OPERÁJÁNAK ÖSBEMUTÓJÁVAL. PÁLYÁJÁT EZUTÁN SEMMI SEM ÁLLÍTHATTA MEG; 1949-TŐL A BERLINI OPERA ÉS A RIAS ZENEKAR VEZETŐJE, 1952-TŐL UTAZÓ KARMESTER (NYUGAT-EURÓPA NAGYVÁROSAIN KÍVÜL ELJUTOTT ÉSZAK ÉS DÉL-AMERIKÁBA ÉS IZRAELBE IS), 1956 ÉS 1958 KÖZÖTT A BAYERISCHE STAATSOPER FŐZENEIGAZGATÓJA VOLT. KARRIERJÉT TRAGIKUS BETEGSÉG TÖRTE KETTÉ, IMELY KORAI HALALÁHOZ VEZETETT. FRICSAY FERENC AZOKBAN AZ ÉVEKBEN VOLT HAZÁJÁTÓL TÁVOL, AMIKOR A VASFÜGGŐNY NEHEZEDETT A HATÁROKRA, ÍGY PÁLYÁJÁRÓL NEM IGAZÁN ÉRTEŚÜLT A HAZAI KÖZÖNSÉG. SZÁMTALAN LEMEZFELVÉTELE AZONBAN MA IS, A VILÁG BÁRMELY TÁJÁN IDŐTÁLLÓ BIZONYÍTÉKA KARMESTERI NAGYSÁGÁNAK. NEKI KÖSZÖNHETŐ, HOGY A DEUTSCHE GRAMMOPHON GESELLSCHAFT A VEZETŐ KIADÓK KÖZÉ KERÜLT, A II. VILÁGHÁBORÚ UTÁN SZINTE A TELJES KLASSZIKUS REPERTOÁRT FRICSAYVAL RÖGÍTETTÉK. SZÜLETÉSÉNEK CENTENÁRIUMÁRA AZ ÖSSZES FELVÉTELET ISMÉT MEGJELENTETIK. A KARMESTER RENGETEGET TETT KÉT KEDVENC MAGYAR ZENESZERZŐJE, BARTÓK BÉLA ÉS KODÁLY ZOLTÁN ÉLETMŰVÉNEK NEMZETKÖZI MEGISMERTETÉSÉÉRT, NEMCSAK SAJÁT ZENEKARAIVAL JÁTSZOTTA KOMPÓZÍCIÓIKAT, HANEM VENDÉGSZEREPLÉSEIRE IS SZINTE KIVÉTEL NÉLKÜL, MAGÁVAL VITTE MŰVEIKET. Ő VEZÉNYELTE A KÉKSZAKÁLLÚ HERCEG VÁRA OLASZ ÉS SVÉD, A PSALMUS HUNGARICUS BÉCSI ÉS A HÁRY JÁNOS OLASZ BEMUTATÓJÁT. LUZERNBEN Ő MUTATTA BE KODÁLY UTOLSÓ MŰVÉT, A SZIMFÓNIÁT. FRICSAY TÁVOL A HAZÁJÁTÓL ARRA IS MINDIG GONDOT FORDÍTOTT, HOGY MAGYAR MUZSIKUSOK VEGYÉK KÖRBE. TALÁN LEGKÖZELEBBI BARÁTJA PALLÓ IMRE VOLT, A KARMESTER MENTORA, ELSA SCHILLER A ZENEAKADÉMIAÁN VÉGZETT. GYAKRAN KONCERTEZETT FISCHER ANNIE-VAL ÉS ANDA GÉZÁVAL, MÜNCHENBEN SZERZŐDTETTE TAKÁCS PAULÁT ÉS SIMÁNDY JÓZSEFET, ELINDÍTOTTA VÁSÁRY TAMÁS ÉS KULKA JÁNOS KARRIERJÉT.

KÖSZÖNET A DOBAY-FRICSAY CSALÁDNAK A KIÁLLÍTÁS LÉTREJÖTTÉHEZ NYÚJTOTT FELBECSÜLHETETLEN SEGÍTSÉGÉRT

ILLUSZTRÁCIÓK

WELLMANN NÓRA, KARCZAG MÁRTON

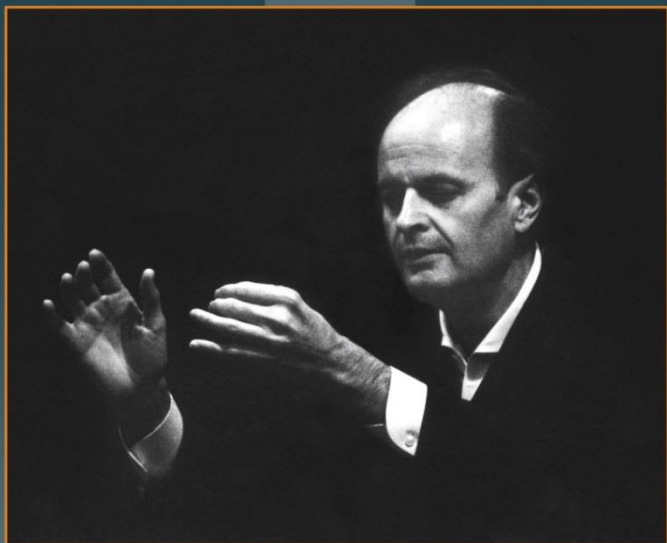
LENYELŐK

BIRÓ GÁBOR, PRIBELSZKY MÁTE

ROTTING

A DOBAY-FRICSAY CSALÁD ARCHÍVUMA

FRICSAY FERENC 1914 - 1963

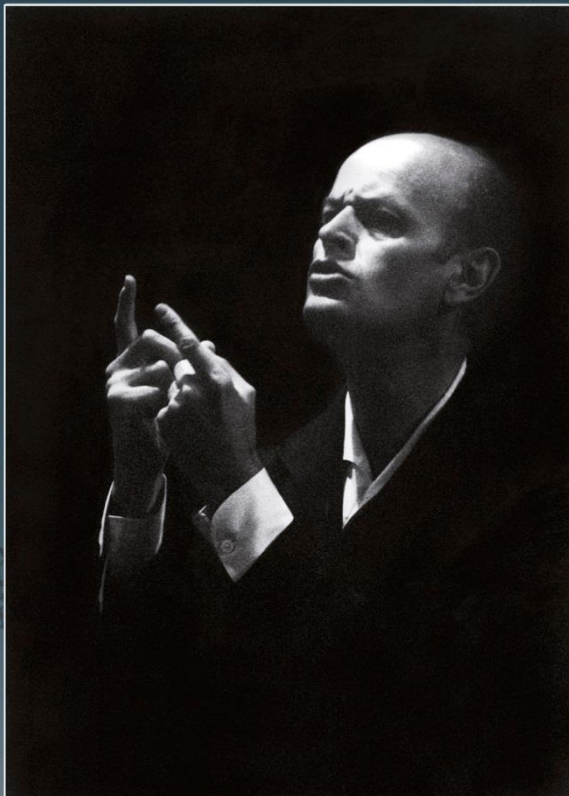

AKIT A ZENE ÉLTETETT
100 ÉVE SZÜLETETT FRICSAY FERENC
1914 - 1963

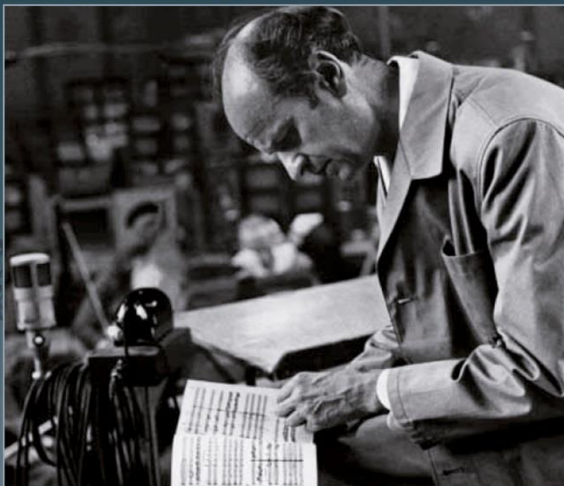
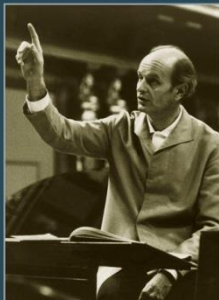
Musikalisches Akademie e.v.
A. Dvorak: Symphonie Nr. 5, e-moll
Dirigent: F. Fricsay
München 2006
Mahnberg

FRICSAY FERENC ARCAI

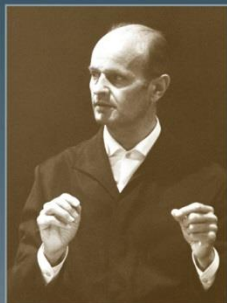
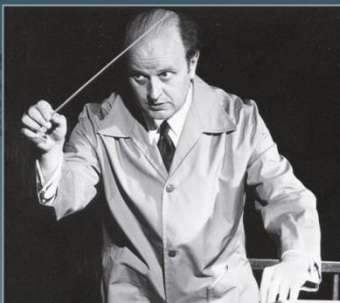
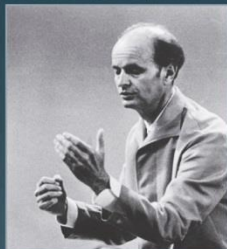
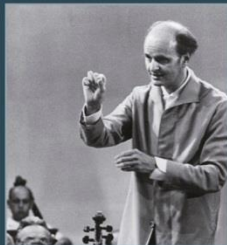
Musikalisches Akademie e.v.
A. Dvorak: Symphonie Nr. 5, e-moll
Dirigent: F. Fricsay
München u. a. 1960
Mahnberg

FRICSAY FERENC ARCAI

Musikalisches Akademie e.v.
A. Dvorak: Symphonie Nr. 5, e-moll
Dirigent: F. Fricsay
München u. i. n. 60
Mahony

FRICSAY FERENC ARCAI

Musikalisches Akademie e.v.
A. Dvorak: Symphonie Nr. 5, c-moll
Dirigent: F. Fricsay
München 22. 11. 1960
Malorny

FRICSAY FERENC ARCAI

Fricsay Ferenc és Yehudi Menuhin Berlinben, 1961

„SOHA NEM FOGOM ELFELEJTENI HANGVERSENYKÖRUTUNKAT FRICSAY FERENCCEL ÉS AZ RSO-ZENEKARRAL. ÉLETEM EGYIK CSÚCSPONTJA VOLT EZ A TURNÉ, NIEMOSAK A KÖZÖS ZENÉLÉS MIATT, HANEM AZÉRT IS, MERT AZ A KÜLÖNLEGES SZERENCSE JUTOTT OSZTÁLYRÉSZEMŰL, HOGY MEGFIGYELHETTEM, HOGYAN MŰKÖDIK EZ AZ ÍZIG-VÉRIG MUZSIKUS. VEZÉNYLÉSI STÍLUSA – PUSZTÁN VIZUÁLIS SZEMPONTBÓL – A LEGELEGÁNSABB VOLT, AMIT VALAHA KARMESTERTŐL LÁTTAM. ÁRADÓ, RENDKÍVÜL KIFEJEZŐ, HIHETLENŰL PONTOS ÉS MEGJELENÍTŐ EREJŰ, SOHASEM TÚLZÓ, MINDIG ÖKONOMIKUS. FRICSAY FERENC FELBECSÜLHETLEN SEGÍTSÉGET NYÚJTOTT NEKEM BARTÓK DIVERTIMENTÓJÁNAK INTERPRETÁLÁSÁBAN, EGY VONATÚT SORÁN EGYÜTT TANULMÁNYOZTUK A PARTITÚRÁT, MELYNÉK MINDEN EGYES HANGJA MÉLYEN FELKAVARTA, BÍZOM BENNE, HOGY AMIKOR A DIVERTIMENTÓT JÁTSZOM, KÖZVETÍTENI TUDOK VALAMIT ABBÓL, AMI A HANGJEGYEKEN TŰL VAN, MINDABBÓL, AMI FRICSAY SZÁMÁRA ANNYIRA OTTHONOS, MAGÁTÓL ÉRTETŐDŐ VOLT.”

YEHUDI MENUHIN FRICSAYRÓL

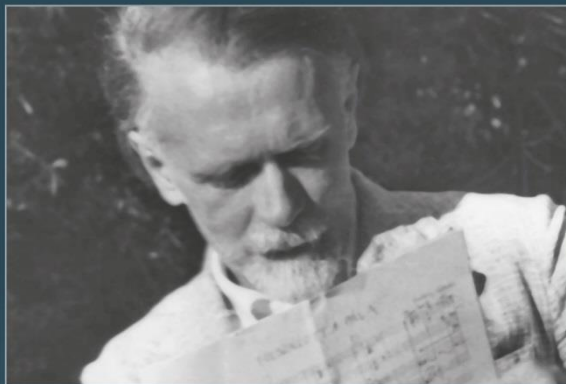

Palló Imre és Fricsay Ferenc Münchenben, 1957

„FRICSAY FERENC OPERAKARMESTERI DEBÜTÁLÁSÁRA 1940. ÁPRILIS 4-ÉN KERÜLT SOR SZEGEDEN. BEMUTATKOZÁSUL A RIGOLETTÓT VÁLASZTOTTA, A FŐSZEREPEKRE HÁROM OPERAHÁZI MŰVÉSZT HÍVOTT MEG, KÖZTÜK ENGEM. ELŐZŐ NAP ÉRKEZTÜNK SZEGEDRE, ÉS MINDÖSSZE EGY EGYÜTTES PRÓBÁT TARTOTTUNK. BEVALLOM, ELÉG NAGY AGGDALOMMAL KÉSZÍTETTEM A MASZKOMAT AZ ÖLTÖZŐBEN, MERT FRICSAY UGYAN MÁR ELISMERT KARMESTER VOLT, DE NEM VOLT SEMMIFÉLE SZÍNHÁZI GYAKORLATA. ÉS MOST A RIGOLETTÓT AKARTÁ DIRIGÁLNI!

AZ ELSŐ JELENETBEN A SZÍNPAD SZÉLÉRŐL FIGYELTEM, MI VÁRHATÓ. HAMAROSAN MEGNYUGODTAM - MEGLEPETÉSEMRE EZT A RIGOLETTÓT NEM EGY KEZDŐ VEZÉNYELTE, HANEM EGY BIZTOS KEZŰ, ÉRETT OPERAKARMESTER. AZ EGÉSZ ELŐADÁS ALATT A LEGKISEBB MEGINGÁS SEM VOLT TEMPÓBAN, VAGY DINAMIKÁBAN. ÚGY ÉREZTEM, MINTHA MÁR ÉVEK ÓTA FRICSAYVAL ÉNEKELTEM VOLNA A RIGOLETTÓT, SŐT, AZ VOLT AZ ÉRZÉSEM, HOGY MÉG SOHA ILYEN JÖL. NEM ÉNEKELTEM A SZEREPET. FRICSAY BEBIZONYÍTOTTA, HOGY NEMCSAK A KONCERTPÓDIUMON, HANEM OPERAKARMESTERKÉNT IS KIVÁLÓ. SZERETTE ÉS TÖKÉLETESEN URALTA A SZÍNPADOT. EZEN AZ ESTÉN EGY NAGYRA HÍVATOTT KARMESTER SZÜLETETT. ”

DR. PALLÓ IMRE FRICSAYRÓL

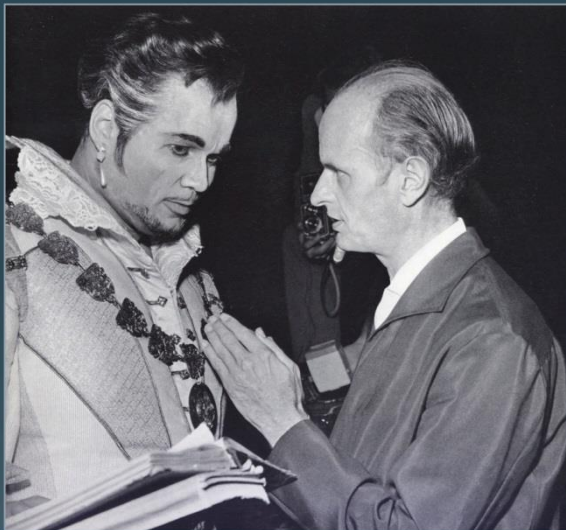

Fricsay Ferenc, Sivia Fricsay-Göhner, Kodály Zoltán, Kodályné Péczeli Sarolta Luzernben, 1961

„FRICSAY FERENC MINDIG IS A SZELLEMI TANÍTVÁNYOMNAK VALLOTTA MAGÁT, JÖLLEHET A ZENEAKADÉMIÁN ÉDESAPJA RÉGI BARÁTJA, SIKLÓS ALBERT VOLT A TANÁRA. ISMERETSÉGÜNK KARMESTERI PÁLYAFUTÁSA SORÁN VÁLT EGYSZE SZOROSABBÁ. CSODÁLATTAL ADÓZTAM KITARTÁSÁNAK, AMIVEL EGY VIDÉKI VÁROSBAN, SZEGEDEN SOHA NEM LÁTOTT OPERAKULTÚRÁT HOZOTT LÉTRE, FIATAL FÚVÓSZENEKART TEREMTETT A SEMMIBŐL. A BUDAPESTI OPERAHÁZBAN AZ OLASZ OPERAIRODALOM SZÁMOS REMEKMŰVÉT ÉRTELMEZTE ÚJRA. PÁLYÁJA A HÁBORÚS ESEMÉNYEK MIATT CSAK 1945 UTÁN ÍVELT FELFELÉ, AMIKOR KÜLFÖLDÖN VÉGRE TEHETSÉGÉHEZ MÉLTÓ LEHETŐSÉGEKET KAPOTT. NAGY ÖRÖMÖMRE SZOLGÁLT, HOGY 1961-BEN JELEN LEHETTEM LUZERNBEN SZIMFÓNIAM FRICSAY ÁLTAL VEZÉNYELT ŐSBEMUTATÓJÁN, ÉS ISMÉT MEGCSODÁLHATTAM AZT A MŰVÉSZI TÖKÉLETESSÉGET, ZENEI ŐSERŐT, AMIVEL ÉLETRE KÉLTETTE A PARTITŰRÁT.

A SORS KEGYES VOLT HOZZÁ, MERT ÉLETE UTOLSÓ ÉVEIBEN SZINTE ELÉRHETETLEN CSÚCSOKAT HÓDÍTOTT MEG. DE KEGYETLEN IS VOLT, MERT ŐT ÉS MINDNYÁJUNKAT MEGFOSZTOTT ATTÓL, HOGY ENNEK A TÖKÉLETESSÉGNEK A GYŰMÖLCEIT ÉLVEZHESSÜK.”

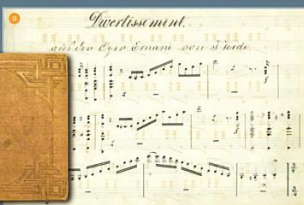
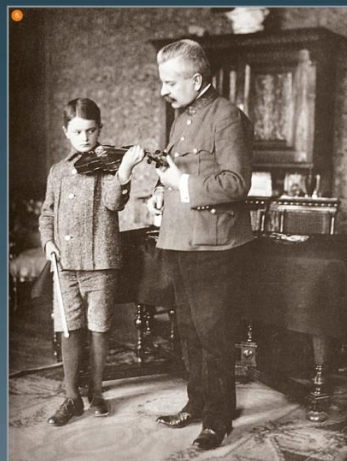
KODÁLY ZOLTÁN FRICSAYRÓL

Dietrich Fischer-Dieskau és Fricsay Ferenc a Don Giovanni premierjén Berlinben, 1961

„AZ ÚJJÁÉPÍTETT BERLINI DEUTSCHE OPERT 1961 ŐSZÉN MOZART DON GIOVANNIJÁVAL AVATTÁK FEL, FRICSAY FERENC MESTERI BETANÍTÁSÁBAN. EZ A PRODUKCIÓ MINTEGY MEGKORONÁZTA PÁLYAFUTÁSÁT. AMIKOR SÁPADTAN ÉS IJESZTŐEN SOVÁNYAN MEGJELENT AZ ELSŐ PRÓBÁKON, VILÁGOSAN ÉREZTÜK, HOGY RÉGI SZENVEDÉLYESSÉGE ÉS IZZÓ SZERETETE AZ IRÁNT, AMIT MEG AKART JELENÍTENI, MÉG INTENZÍVEBBÉ VÁLT. MINDANNYIUNKAT, AKIK EBBEN SEGÍTŐTÁRSAI LEHETTÜNK, MAGÁVAL RAGADOTT EZ A LÁNGOLÁS. A PRÓBÁN DON GIOVANNI FIGURÁJÁRÓL FOLYT A VITA. MINT KÖZTUDOTT, A SZEREP TÖBBFÉLEKÉPPEN ÉRTELMEZHETŐ, EZ ESETBEN IS ELTÉRŐEN GONDOLKODOTT RÓLA RENDEZŐ ÉS KARMESTER. RÁJÖTTEM, HOGY A SZEREPRŐL ALKOTOTT FELFOGÁSOMAT A LEGBIZTOSABBAN ÚGY TUDOM ÉRVÉNYRE JUTTATNI, HA FRICSAY ZENEI ÉRTELMEZÉSÉRE TÁMASZKODOM. AZ Ő INTERPRETÁCIÓJA – AZ ELFOJTOTT IZZÁSTÓL A HŐS FOLYAMATOS, A KÉTSÉGBEESÉSIG FOKOZÓDÓ MENEKÜLÉSE ÖNMAGA ELŐL, ÉS VÉGÜL A BUKÁSÁBAN MEGNYILVÁNULÓ NAGYSÁG – TÖKÉLETESEN VISSZAADTA A MOZARTI FIGURA KOMPLEXITÁSÁT. HÁLÁS VAGYOK A SORSNAK, HOGY TALÁLKOZHATTAM EZZEL A RAGYOGÓ SZELLEMEL, ÉS ÉLETÚTJÁNAK EGY SZAKASZÁN ELKÍSÉRHETTEM.”

FISCHER-DIESKAU FRICSAYRÓL

- FRICSAY FERENC 3 ÉVES KORÁBAN, 1917 1 ZENEAKADÉMIAI OSZTÁLYTÁRSÁIVAL, 1933
- SZÜLEIVEL, NAGYAPJÁVAL ÉS MÁRIA TESTVÉRÉVEL, 1918 2 A FIATAL KARMESTER ÉDESAPJÁVAL, 1933
- ÉDESANYJÁVAL A BUDAPESTI NAP UTCÁBAN, 1918 3 FIATALKORI SZERZEMÉNYEINEK ALBUMA, 1930
- FRICSAY RICHÁRD ZENEKARÁVAL A STÚDIÓBAN, 1933 4 FRICSAY EGY FIATALKORI ÁTIRATA, 1930
- ÉDESAPJÁVAL, FRICSAY RICHÁRD KARMESTERREL, 1924 5 FRICSAY FERENC 1928-BAN 6

IFJÚKOR 1914 – 1933

A SZEGEDI KATONAZENEKAR ELÉN, 1937 **1** FRICSAY FERENC VEZÉNYEL, 1939 **7**

FRICSAY SZEGEDI KATONAZENEKARÁVAL, 1935 **2** PRÓBA A SZEGEDI SZABADTÉREN, 1938 **8**

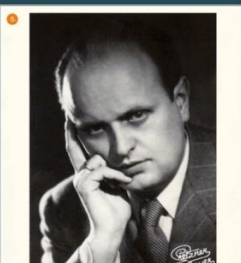
TÉRZENE SZEGEDEN - VEZÉNYEL FRICSAY FERENC, 1936 **3** A SZABADTÉRI JÁTÉKOK SZÍNPADÁN BALEFINÁKKAL, 1937 **9**

TÉRZENE SZEGEDEN - VEZÉNYEL FRICSAY FERENC, 1941 **4** FRICSAY C-DÜR MISÉJÉNEK BEMUTATÓJA, 1936 **10**

A FIATAL KATONAKARMESTER, 1933 **5** KONCERT UTÁN GYENGE ANNAVAL, 1937 **11**

AZ EMBER TRAGÉDIAJA ALKOTÓGÁRDAJÁVAL, 1937 **6** A SZEGEDI FILHARMONIKUS EGYESÜLET HANGVERSENYE, 1936 **12**

SZEGEDI ÉVEK 1934 – 1944

Dr. József Frigyes
születésnapjára
szüneteltetésre
Kasszonyokéval a barátokkal
József Frigyesnek
1948 március 12.

Csillároknán, 1945. április 26-án

TRAVIATA

Operavígjáték, 3 felvonásban. Szöveg: Eugène Scribe, fordította: J. J. Assolant. Zene: Gaetano Cappone. Magyar szöveg: J. J. Assolant. Magyar fordítás: J. J. Assolant. Magyar szöveg: J. J. Assolant. Magyar fordítás: J. J. Assolant. Magyar szöveg: J. J. Assolant. Magyar fordítás: J. J. Assolant.

Lucia	Ósváth Júlia	Alfons	Járay József
Despina	Ósváth Júlia	Alfons	Járay József
Despina	Ósváth Júlia	Alfons	Járay József

Kérdés: 7 drák, vége 10 drák.

Pénteken, 1948. április 30-án
Új hetenutásban

AZ ÚJ OPERABARÁTOK EGYESÜLETÉNEK ELŐADASA
Donizetti hatástanak 105. évfordulója alkalmából.

Bérelésdíj: — DOKUMENTUM — Szociális és kulturális tevékenység.

LAMMERMOORI LUCIA

Darab 3 felvonásban, 8 társulat. Szöveg: Felice Cammarano. Fordította: Fischer Sándor. Válogatás: Frigyes, Rózsa, Kiss, Árkai.

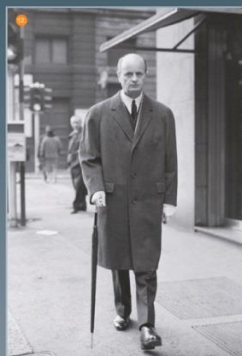
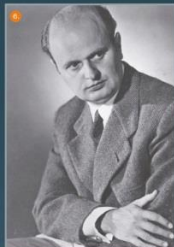
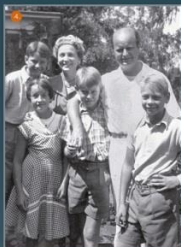
Lucia	Ósváth Júlia	Alfons	Járay József
Despina	Ósváth Júlia	Alfons	Járay József
Despina	Ósváth Júlia	Alfons	Járay József

Lucia szereplője: — Benicz Miklós, 4. társulat. Szociális és kulturális tevékenység, a ZVI által támogatott. A díjazottak: Póly Zoltán, a jelölésüket Mórácz Tiborral. Kérdés: 7 drák, vége 10 drák.

- FELESÉGÉVEL, TELBISZ MÁRTÁVAL AZ OPERAHÁZBAN, 1948 1 6 OSVÁTH JÚLIA A TRAVIATA FŐSZEREPEBEN, 1945 5
- AZ OPERAHÁZ AZ OSTROM UTÁN, 1945 2 7 A LAMMERMOORI LUCIA SZEREPLŐI TÁRSASÁGÁBAN, 1948 8
- FRIGSAY A RIGOLETTO FŐSZEREPLŐJÉVEL, 1946 3 8 A LAMMERMOORI LUCIA LEGENDÁS BEMUTATÓJA, 1948 9
- ZONGORAPRÓBA AZ OPERAHÁZBAN, 1945 4 9 JÁRAY JÓZSEF ÉS PALLÓ IMRE A LAMMERMOORI LUCIÁBAN, 1948 10
- A FILHARMONIAI TÁRSASÁGNAK DEDIKÁLT PORTRÉ, 1948 5 10 GYURKOVICS MÁRIA ÉS JÁRAY JÓZSEF – LAMMERMOORI LUCIA

AZ OPERAHÁZBAN 1945 – 1949

- AZ ELSŐ KÜLFÖLDI SIKER: DANTON HALÁLA, SALZBURG, 1947 1
- PRÓBASZÜNET HERBERT VON KARAJANNAL SALZBURGBAN, 1947 2
- AIDA ELŐADÁS UTÁN A BÉCSI THEATER AN DER WIENENBEN, 1948 3
- MÁSODIK FELESÉGÉVEL, SILVIÁVAL ÉS GYERMEKEIVEL, 1953 4
- HOUSTONI KONCERTJÉNEK PLAKÁTJA ELŐTT, 1954 5
- FRICSAY FERENC BERLINBEN, 1953 6
- MÁSODIK FELESÉGÉVEL, SILVIÁVAL HAMBURGGBAN, 1954 7
- KONCERTEK A RIAS SZIMFONIKUS ZENÉKARRAL, 1949 8
- A MÜNCHENI CUVILLIÉS THEATER NYITÓELŐADÁSÁT VEZÉNYLI, 1958 9
- FRICSAY KONCERTET DIRIGÁL MÜNCHENBEN, 1960 10
- PRÓBA ANDA GÉZA ZONGORAMŰVÉSSZEL, 1961 11
- FRICSAY FERENC A MILÁNÓI ÚTCÁN, 1961 12
- SIMÁNDY JÓZSEFFEL ERMATINGENI KERTJÉBEN, 1962 13
- FRICSAY FERENC TEMETÉSE ERMATINGENBEN, 1963 14

A VILÁGHÍR ÚTJÁN 1947 – 1963

AZ OPERAHÁZ FŐIGAZGATÓJA
SZILVESZTER ÓKOVÁCS
KEZDEMÉNYEZÉSÉRE, NORA WELLMANN
SOK EMPÁTIÁVAL ÉS NAGY ERŐFESZÍTÉSSEL
ÖSSZEÁLLITOTTA A KIÁLLÍTÁST.

FRICSAY FERENC 1914 - 1963